

ב"ה

פרשת כי תצא

וכל בניך לימודי ה'
הפטרה, ישעיהו נד, יג.

'הבל שאין בו חטא'

אודות מעלת לימוד התורה דתינוקות של בית רבן - איתא בגמרא^[1] ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן", ו"אין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש", וכמבואר שם מעלת לימוד תינוקות של בית רבן לגבי לימוד של אמוראים: "אמר לו רב פפא לאביי, ידידי ודידך מאי, אמר לו, אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא".

ומובן, שהפירוש ד"הבל שאין בו חטא" הוא - שאין נתינת מקום לענין של חטא, כי, אם המעלה היא רק שאין בו חטא בפועל, הרי מעלה זו ישנה בודאי גם בהלימוד של רב פפא ואביי ("ידידי ודידך"), ועל כן צריך לומר, שמעלת הבל תינוקות של בית רבן היא בכך שאין להם שייכות כלל לענין של חטא, דכיון שאינם יודעים כלל להבחין בין טוב לרע, אזי לא שייך אצלם ענין של חטא.

ועל דרך המעמד ומצב שהיה קודם החטא, וכמו כן לעתיד לבוא, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"^[2] שלא זו בלבד שלא יהיה חטא בפועל, אלא שטבע העולם יהיה באופן שלא תהיה נתינת מקום ואפשרות לחטא, וכשם שעכשיו גם בהמה בורחת מפני האש^[3], שאין זה מצד הבנה והשגה, אלא זהו ענין טבעי, שכאשר מקרבים אבר אל האש אזי נכווים, הנה כמו כן תהיה מניעת החטא לעתיד לבוא - לא מצד הבנה והשגה, אלא מצד טבע העולם, היינו, שאויר העולם יהיה מזוכך באופן שלא תוכל להיות בו מציאות של חטא.

וכשם שבכל הענינים דלעתיד לבוא יש "מעין זה" גם עתה, כן הוא גם בענין הנזכר לעיל - שזוהי מעלת הבל תינוקות של בית רבן שהוא "הבל שאין בו חטא", שאצלם אין נתינת מקום ואפשרות לענין של חטא.

...ומזה מובן גודל האחריות בנוגע לאופן ההנהגה עם תינוקות של בית רבן - שכיון שההבל שלהם אין בו חטא, בדוגמת לעתיד לבוא, צריך להזהר שלא להחדיר שם אויר העולם שיש בו חטא, על ידי זה שלומדים עמהם עניני חכמות העולם.

ואף על פי שלכאורה אין איסור בדבר, שהרי האיסור ד"לפני עֶנֶר" [4] שייך ביחס לגדול דוקא, ולא ביחס לקטן, שהחוב שלו הוא רק מצד חינוך, שמוטל על האב או על בית-דין [5], ולא על אחרים - הרי כל זה הוא רק בנוגע לשכר ועונש, אבל בנוגע לעצם הענין, הרי זו אחריות גדולה ביותר שמכניסים ענין של טומאה במקום שמצד עצמו אין בו נתינת מקום לענין של טומאה [6]

...אמנם, אף שמצד גודל האחריות שבדבר, בודאי שאף אחד מישראל לא יעשה זאת בשום אופן - הרי היצר הרע הוא ערמומי, ובא בתחבולה ומתלבש ב"איצטלא של משי", ומדבר בסגנון של תנאים ואמוראים, בהזכירו מאמר רבותינו ז"ל [7] "כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמדו ליסודות", ועוד מאמרי רבותינו ז"ל כיוצא בזה, ועל ידי זה רוצה לשדל אותו שצריך ללמד את הילדים לימודי חול, כדי להבטיח להם "תכלית".

ובכן, צריכים לדעת, שרבותינו נשיאנו הבהירו זאת מקודם לכן: הרבנים הזהירו, שכאשר יבוא מישהו ויטען שצריכים לחשוב אודות ה"תכלית" של הילדים, ולכן צריכים ללמוד עמהם לימודי חול - אזי אין להתחשב בסגנון הדברים, אם הוא מדבר בשפה גלויה, או בשפה וסגנון של מאמרי חכמינו ז"ל, ואין להתחשב ב"איצטלא של משי", אלא צריכים לדעת שבתוך "איצטלא" זו נמצא היצר הרע!

ואף שמצטט מאמרי חכמינו ז"ל - הרי פירוש הדברים אינו כפי שהוא מתיימר לפרש. ולדוגמא, בנוגע למאמר ז"ל הנזכר לעיל אודות הצורך ללמד את בנו אומנות - אין הכוונה שצריכים להתחיל בכך בהיותו ילד קטן טרם שיודע להבחין בין טוב לרע, אלא, כפי שנהגו לפנינו בישראל, שמשך זמן קצר לפני זמן ההסתדרות, היו מלמדים איזו אומנות כדי שיוכל להסתדר, אבל חלילה וחס להכניס את אויר העולם באויר דתינוקות של בית רבן.

בכל הדורות נהגו בני ישראל לעטוף בטלית את הילד שמכניסים לחדר, כדי שלא תשלוט בו עין רעה חס ושלום של זה שאינו סובל שילדי ישראל ילמדו תורה [8] - "הוא שטן הוא יצר הרע" [9]... ותמורת זה, לוקחים בידים ילדי ישראל, ומוסרים אותם בידים של היצר הרע, לנתק אותם חס ושלום מהתורה!...

...לפנים בישראל היה הסדר שהילד והבחור היו לומדים כל ימיהם בחדר ובישיבה, מבלי לחשוף אותם לאויר העולם, ורק לקראת בוא זמן ההסתדרות היו מלמדים אותם איזו אומנות; ותמורת זה, לוקחים עתה ילדים קטנים ומכניסים אותם לבתי-ספר שבהם לומדים עמהם ענינים שאינם שייכים לבני אברהם יצחק ויעקב, ענינים שלא ניתנו בסיני, ויתירה מזה, ענינים הפכיים מהענינים שניתנו בסיני, וכל זה למה - כדי להקל על הקב"ה להמציא להם פרנסה לאחר עשרים שנה...

והגע עצמך: שתי ביליאן בני-אדם זן ומפרנס הקב"ה ללא העזר וההשתדלות שלו, ואילו אותם ילדים מישראל שהקב"ה צוה שלא יחדירו באויר שלהם את אויר העולם - טוען היצר הרע - לא יוכל הקב"ה חס ושלום לפרנס לולי העזר וההשתדלות שלו!...

ז. וזהו גם מה שכתוב [10] "המלאך הגואל אותי גו' יברך את הנערים גו'" - דלכאורה יכולה ברכת הנערים להיות על ידי כל מלאך, ואף על פי כן מבקש שברכתם תהיה על ידי "המלאך הגואל אותי" דוקא:

...יעקב היה בחרן, בבית לבן, שטען "הבנים פְּנִי" [11], כיון שנולדו בחרן. - בשלמא יעקב נולד מעברו השני של הנהר, אבל הבנים שנולדו בחרן - טוען לבן - צריכים להיות "פְּנִי", להתנהג באופן ההנהגה של חרן, לדאוג ל"תכלית" וכו'.

ועל זה אמר המלאך של יעקב ללבן: "השמר" [12] לך פן תדבר עם יעקב משוב עד רע" - "לא" [13] מדובשך ולא מעוקצך" ! אל תדאג לפרנסתם של הנערים, שכן, הקב"ה שזן ומפרנס את כל העולם, בודאי יוכל למצוא דרך לפרנס את הנערים, וחלילה להם ללמוד מאופן ההנהגה של חרן.

ואכן, הצליח יעקב גם כשיצא מהמקום שבו נולד ובא לחרן, והקים את בית ישראל שתהיה הנהגתם על פי דעת עליון, ובאופן ש"מטתו שלימה" [14], ובנה גל של אבנים להיות מחיצה בין הקדושה לסטרא אחרא כו'.

ועל זה נאמר "המלאך הגואל אותי גו' יברך את הנערים וגו'", ומסיים "וידגו לרוב" - "כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם" [15], וכל זה יומשך "בקרב הארץ" - שיומשך גם בענינים גשמיים.

קטע משיחת יום שמחת תורה, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תש"כ ח"א ע' 102.

[1] שבת קיט, ב.

[2] זכרי' יג, ב.

[3] ראה שו"ע חו"מ רספ"ג ובסמ"ע שם.

[4] ויקרא יט, יד.

[5] ראה אנציק' תלמודית ערך חנוך ס"ב (כרך טז ע' קסה ואילך). וש"נ.

[6] בזכרון אחדים, שהחומר שבדבר הוא בדוגמת כללות הענין ש"בא נחש על חוה הטיל בה

זוהמא" (שבת קמו, רע"א. וש"נ).

[7] קידושין כט, א.

[8] ראה מחזור ויטרי סוף הל' מילה אות תקח (ע' 629).

[9] ב"ב טז, א.

[10] ויחי מח, טז.

[11] בראשית לא, מג.

[12] שם כד.

[13] במדב"ר פ"כ, יו"ד. פרש"י בלק כב, יב. ועוד.

[14] ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מז, לא.

[15] פרש"י עה"פ.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה